

Florence of Worcesters Krønike. Oversat og kommenteret af Erling Albrechtsen. Odense Universitetsforlag, 1982. 241 s. 109,80 kr.

Florence af Worcesters krønike, som her foreligger på dansk for første gang, er ført frem til året 1117. Forfatteren – eller kompilatoren – døde selv 7/7 1118, som det fremgår af krønikens *continuatio*. Krøniken begynder med året 450; men langt hovedparten af stoffet ligger efter 800. Florence benævnte selv sit værk *Chronicon ex chronicis*, og med rette: han benytter bl.a. Bedas, Assers Kong Alfreds Liv, en version af Den angelsaksiske Krønike og enkelte diplomer foruden en generel verdenshistorisk krønike af den irske munk Marianus Scotus (1028–ca. 1086), der arbejdede i forskellige tyske klostre. Denne sidste krønike er dog fornuftigvis stort set udeladt her i overensstemmelse med Benjamin Thorpes tekstudgave af Florence fra 1848–49 (fot. genoptryk 1964). Ud over dette følger Florence talrige småoplysninger til, desværre oftest fra ukendt kilde.

Oversættelsen er i et flydende og læseværdigt dansk, der ikke længere røber det latinske sprogs struktur. Samtidig forekommer oversættelsen at være præcis, uden tvivlsomme fortolkninger og med gode detaljer. Således oversættes under 669 »*terram L. familiarum*« til »50 brugs jord«. Uden at der indføres *hides* eller *bol* i teksten, får også den uindviede læser den rette association. En note oplyser så yderligere, at der er tale om en hide, som er 100 acres = ca. 73 tdr. land (selv om størrelsen nu næppe lå så fast).

Albrechtsen har valgt at gengive de engelske adelstitler som *alderman* og *thane*; men der er nu alligevel et par steder smuttet en *ealdorman* og *thegn* med i teksten (f.eks. s. 23, 122). Et lidt væsentligere problem opstår måske ved gengivelsen af originaltekstens *comes*, som atter kan gengive de engelsksprogede krønikers *ealdorman* eller *eorl*. Titlen er her valgt gengivet med forskellige udtryk i oversættelsen, men næppe altid de rette. I 1049 træffer vi således bl.a. *alderman* Svend, søn af Godwine *Jarl*, foruden *grev* Balduin af Flandern. Alle betegnes af Florence med titlen *comes* (og af Den angelsaksiske Krønike (CD-vers.): *eorl*). Samtidig vil ingen vel bestride, at Balduin med rette kan kaldes greve (*conte*); men Svend var nu jarl som sin far. På den anden side anvendes ordet *jarl* også f.eks. under 680 og 684 for hhv. en *Oshere subregulus* (af Mercia) og en *dux* Berht (af Northumbria). Kun sidstnævnte omtales i Den angelsaksiske Krønike (kun 684 E), men som *ealdorman* – for jarletitlen var ikke indført endnu. Men selve rangen er jo for så vidt ramt rigtigt nok; og måske er det svært at forestille sig en oversættelse af titlerne, der både er konsekvent, sprogligt tilfredsstillende og historisk korrekt, netop fordi Florence må have arbejdet med forskellige kilder på skiftevis latin og engelsk. Før 1066 kan f.eks. både *dux* og *comes* være fuldt legitime oversættelser af enten *ealdorman* eller *eorl*.

Oversættelsen er forsynet med et righoldigt noteapparat, væsentlig større af omfang end i Thorpes tekstudgave. Det er nyttigt at få gengivet omtrentligt, hvilke passager der stammer fra hvilken kilde (for enkelte kilder ved brug af anførelsestegn eller parenteser), og særlig nyttige er krydshenvisningerne til f.eks. de frankiske kilder samt mange realoplysninger. De fleste stednavne er gengivet i moderne skikkelse; men nogle af dem, der ikke er, kunne godt være forklaret. Man kan måske under år 823 ane, at *Gafulford* er Galford; men næppe at *Ellandun*, Eallas Høj, ligger nær Wroughton, Wilts. Hertil findes speciallitteratur eller blot listen i *The Oxford History of England II* (Stenton: Anglo-Saxon England, 1943 ff.) – eller man kunne sammenligne med en moderne oversættelse af Den angelsaksiske Krønike.

En sammenligning med Dorothy Whitelock: *The Anglo-Saxon Chronicle* (1961, 1965) afslører imidlertid et væsentligt problem: årstallene er i denne kilde – og dermed også hos Florence – enten direkte forkerte eller tvivlsomme i lange perioder. Det gælder f.eks. 754–845, 889–936, 1040–52 og 1071–79. Det har blandt andet den kedelige konsekvens, at »vikingetidens begyndelse« – de tre første skibe fra Danmark – anføres under året 787 i stedet for 789. I dette tilfælde skyldes det en uheldig sammensætning af korrekt daterede

northumbriske oplysninger med ukorrekt daterede sydengelske, hvilket allerede fandtes i Florences forlæg.

Florence bygger, som Albrechtsen også anfører, på en nu tabt version af Den angelsaksiske Krønike; en version der er nærmest beslægtet med D-håndskriftet (Brit. Mus. Cotton Tib. B.4), den såkaldte *Worcesterkrønike*. Denne bygger også på ældre forlæg med lokaloplysninger fra York-egnen og udviser en tydelig interesse for nordiske forhold – dette viser sig f.eks. i omtalen af kampene mellem Magnus den Gode, hhv. Harald Hårderåde og Svend Estridsen. I dette forhold ligger i virkeligheden den største værdi af Florence af Worcesters krønike, fordi D-krøniken har lakuner og i adskillige passager giver en korrump og uforståelig tekst, som ikke længere kan rekonstrueres, mens Florence giver en korrekt læsning. Dermed giver Florence os altså yderligere en version af Den angelsaksiske Krønike, som er ligeberettiget med nogle af de engelsksprogede: den er ældre end den yngste af disse, E-versionen fra Peterborough, og tekstmæssigt sundere end den næstnyeste, D-versionen. Men derfor burde Albrechtsen nu heller ikke bebrejde Florence, at han ikke nævner begivenheder, som han ikke har kendt, og som vi kun kender fra andre versioner, f.eks. 1023: uenigheden mellem Knud d. Store og Thorkild Jarl (kun i C), 1025: Helgeåslaget (kun E og F) eller omtalen af Godwine-oprørets afslutning i 1052, hvor Florence temmelig nøje følger D (delvis som C), men ikke kender E eller F.

Florence af Worcesters krønike er som enkeltstående kilde undertiden problematisk, men stedvis af betydelig selvstændig værdi, og det er derfor glædeligt, at den nu er tilgængelig i en god dansk oversættelse, som vil blive et nyttigt hjælpemiddel for alle, der interesserer sig for vikingetiden.

Søren Balle

PATRICIA CRONE: *Slaves on Horses. The Evolution of the Islamic Polity*. Cambridge University Press, 1980. viii + 320 s. £ 17.50.

Den islamiske tradition er meget vanskelig at have med at gøre; den er teknisk og sagligt overordentligt krævende. Forf. opstiller i sin indledning en fast (og måske også for håndfast) sontring mellem den religiøse tradition og den historiske. Den første må accepteres eller forkastes *en bloc*, men eftersom den er et produkt af sen og sekundær religiøs debat, er det mest forsvarligt at afvise den (undtagen naturligvis som levn til belysning af abbassidetidens dogmatiske konflikter); princippet anvendte hun og Cambridge-kollegaen Michael Cook allerede i bogen 'Hagarism. The Making of the Islamic World' (1978). Også den historiske tradition er sen, men hviler til syvende og sidst på mundtlig overlevering, som måske ikke i samme omfang er kontroversiel, og som historikere efter temperament og formåen kan tage stilling til. Patricia Crone er naturligvis på det rene med, at også den 'profane' tradition er sen og ikke lader sig adskille fra den religiøse, og at den meget langt hviler på konstruktioner, som ofte har meget ringe værdi, når sagen gælder nøglepunkterne i Islams ældste historie. Den kræver kontrol ved hjælp af andre kilder (mønter osv.), men kontrollen godtgør, at krønikernes efterretninger om embedsmandsudnævnelser og embedsperioder som regel er korrekte; men først og fremmest vælger forf. en prosopografisk metodik til belysning af sit emne, opbygningen af hovedelementer i det islamiske samfund i den klassiske periode.

Resultatet er blevet en meget dygtig og fast struktureret bog, men også en bog for specialister. Ikke på grund af emnet, men fordi den er bygget op i en essayistisk-analytisk form, som stiller meget store krav til forhåndsviden og globalt overblik, og fordi stilen undertiden nærmer sig paradoksform. I sin grundsubstans indeholder den en socialhistorisk undersøgelse af en række centrale, islamiske institutioner, deres meget vekslende indhold og